

Referanser: KR 84/24

Arkivsak: 24/02279-12

Saksdokumenter:

Høringsnotat fra BFD om taushetsplikt i trossamfunnsloven mv.

Høringssvar - regulering av taushetsplikt i tros- og livssynssamfunn mv.

Sammendrag

Barne- og familiedepartementet sendte 18. august 2025 forslag til endret regulering av taushetsplikt i tros- og livssynssamfunn mv. på høring. Høringen følger opp fjorårets høring om samme tema, hvor et klart flertall av høringsinstansene ønsket en videreføring av en taushetsplikt i trossamfunnsloven. Den norske kirke ved Kirkerådet var blant dem som gikk inn for at det «fortsatt [bør] være lovbestemt taushetsplikt for betroelser gitt til prester og andre sjelesørgere i Den norske kirke og andre tros- og livssynssamfunn» (sak KR 84/24).

I høringsnotatet viser Barne- og familiedepartementet til at en del av de utfordringene med utforming av en eventuell ny bestemmelse i trossamfunnsloven fortsatt gjør seg gjeldene etter høringen, og at et hovedspørsmål er om det er forsvarlig å gi en taushetspliktsregel når det er så krevende å angi presist personkretsen som blir omfattet.

I høringsnotatet er det fremmet to alternative forslag til utforming av en lovbestemmelse om taushetsplikt i trossamfunnsloven. Begge alternativene vil ivareta Den norske kirkes ønske om en fortsatt lovbestemt taushetsplikt for prester i Den norske kirke og en utvidelse av en lovbestemt taushetsplikt til også å gjelde personer i tilsvarende funksjoner.

Forslag til vedtak

Høringssvar fra Den norske kirke ved Kirkerådet

1. Innledning

Den norske kirke ved Kirkerådet viser til høringsnotatet av 18. august 2025 om regulering av taushetsplikt i tros- og livssynssamfunn mv., samt vårt høringssvar av 29. oktober 2024 til høringen høsten 2024. Høringssvaret har blitt behandlet av Kirkerådet i møte 23. oktober 2025 (sak KR 74/25).

2. Hovedsyn

Den norske kirke støtter forslaget om å lovregulere taushetsplikten for prester, religiøse ledere og personer i tilsvarende funksjoner i trossamfunnsloven. En lovbestemt taushetsplikt vil beskytte tillitsforholdet mellom den som har taushetsplikt og konfidenten, og bevare det trygge rommet for betroelser gitt innenfor rammene av tros- og livssyn. Forslagene om lovbestemmelser som tydeliggjør unntak fra taushetsplikten, vil samtidig gjøre det mer tilgjengelig når taushetsplikten kan bli satt til side.

3. Personer, situasjoner og opplysninger omfattet av taushetsplikt

Den norske kirke viser til at hensynet bak taushetsplikten er å ivareta konfidentens privatliv. Ved å klargjøre hvem som er omfattet av taushetsplikten, vil det skape trygghet og forutberegnelighet for konfidenten.

Den norske kirke støtter at prester nevnes innledningsvis i lovbestemmelsen. Presterollen har vært utgangspunktet for den lovbestemte taushetsplikten, selv om den over tid har blitt utvidet til å gjelde også andre. Det vil gi en naturlig referanseramme og utgangspunkt for «personer i tilsvarende funksjoner». Det er også et poeng at prester i Den norske kirke og andre trossamfunn utgjør en vesentlig del av personene som blir omfattet av taushetsplikten.

Den norske kirke viser til at en lovtekst bør holde seg på overordnet nivå. Vi støtter derfor at «religiøse ledere» og «personer i tilsvarende funksjoner» tas inn i bestemmelsen. Fra Den norske kirkes side legger vi til grunn at det vil omfatte stillinger som for eksempel kateket, diakon og menighetspedagoger, men også andre som i sin stilling mottar betroelser og gir åndelig eller eksistensiell omsorg.

De alternative lovformuleringene vil på litt ulikt vis også bidra til å klargjøre hvilken personkrets som er omfattet av taushetsplikten. Derfor behandler vi situasjoner og opplysninger som er omfattet av taushetsplikten sammen med personkretsen (høringsnotatets avsnitt 3.2, 5 og 6).

Alternativ 1

En fordel med *alternativ 1* er at bestemmelsen klargjør at det er de nevnte personene «som i sin stilling gir åndelig og eksistensiell omsorg», som får taushetsplikt. Dermed vil regelen omfatte «religiøse ledere (...) som i sin stilling gir åndelig og eksistensiell omsorg», men ikke eventuelle religiøse ledere som ikke gir åndelig og eksistensiell omsorg i sin stilling. Det blir også klarere ut fra ordlyden i

lovbestemmelsen at «personer i tilsvarende funksjoner» omfatter personer som i sin stilling gir åndelig eller eksistensiell omsorg. Dette gjør at lovbestemmelsen gir en klarere avgrensning av personkretsen i *alternativ 1* enn i *alternativ 2*.

En ulempe med *alternativ 1* er at det kan oppstå avgrensningsspørsmål knyttet til hvorvidt presten mv. sin kommunikasjon med konfidenten er betroelser de mottar som *et ledd* i den åndelige eller eksistensielle omsorgen. Er det opplysninger som mottas som et ledd i omsorgen, eller er det betroelser som er mottatt, uten at det er et ledd i åndelig eller eksistensiell omsorg? Denne ulempen bør tillegges mindre vekt, sammenlignet med klarheten alternativet bidrar med.

Alternativ 2

En fordel med *alternativ 2* er at ordlyden ligger nærmere ordlyden i dagens lovbestemmelse i straffeloven § 211, og viderefører langt på vei gjeldende rett. «Hemmeligheter», som står i dagens lovbestemmelse, er erstattet med «opplysninger (...) som ikke er alminnelig kjent eller alminnelig tilgjengelige». Samme formuleringer er brukt i bestemmelsen om advokaters taushetsplikt i advokatloven § 32. Rettslig er det fordeler med at lovbestemmelser om taushetsplikt i ulike lover benytter samme lovformuleringer, slik at de kan tolkes i samsvar med hverandre. Ved å videreføre gjeldende rett, vil dessuten de prestene som er omfattet av straffeloven § 211 i dag, kunne dra nytte av det de i sin tid lærte i sine utdanninger om prestenes taushetsplikt.

Ulempen blir at det blir litt mindre klart ut fra ordlyden hvem som er omfattet av bestemmelsen. Selv om forarbeidene vil kunne peke på at «religiøse ledere» ikke gjelder styreleder eller daglig leder av tros- eller livssynssamfunnet (se høringsnotatet side 7), vil f.eks. en styreleder i et trossamfunn etter ordlyden lettere kunne forstås som en religiøs leder. Videre vil det være litt vanskeligere å avgrense hvilke personer som utgjør «personer i tilsvarende funksjoner» i dette alternativet, sammenlignet med det andre.

Konklusjon

I lys av drøftingen ovenfor går Den norske kirke primært inn for alternativ 1. Samtidig vil alternativ 2 også ivareta hovedsynet vårt om at det fortsatt bør være en lovbestemt taushetsplikt for prester i Den norske kirke, samtidig som denne utvides til personer i tilsvarende funksjoner i Den norske kirke.

Medhjelpere

Den norske kirke støtter forslaget om at taushetsplikten skal gjelde tilsvarende for medhjelpere som i sin stilling har fått kunnskap om betroelser som er underlagt taushetsplikt. Det vil fortsatt være behov for at for eksempel sekretærer eller tolker som bistår presten mv., blir underlagt samme taushetsplikt. Vi støtter forslaget om at den som har taushetsplikt skal informere medhjelperne om taushetsplikt. Det vil sikre klarhet om hvilke personer som anses som medhjelpere for den som har taushetsplikt.

4. Tros- og livssynssamfunn omfattet av taushetsplikt

Den norske kirke støtter forslaget om at taushetsplikten skal gjelde for Den norske kirke, registrerte og tidligere registrerte tros- og livssynssamfunn.

5. Unntak fra taushetsplikt

Den norske kirke støtter forslaget om å videreføre muligheten for å samtykke til opphevelse av taushetsplikt. Forslaget til nytt tredje ledd i begge alternativene gir etter vår vurdering god informasjon til rettsanvendere om at taushetsplikten ikke gjelder ved slik samtykke. Forslaget er også mer informativt enn det en tolkning av «uberettiget» etter gjeldende regler gir. Vi ser også fordeler med at ordlyden svarer til tilsvarende bestemmelse om taushetsplikt for advokater, siden det vil legge til rette for en fremtidig felles tolkningspraksis.

Den norske kirke har tidligere tatt til orde for at en regel om lovbestemt taushetsplikt bør utformes med et unntak om *rett* til å melde til barnevernet når vilkårene etter barnevernsloven § 13-2 er oppfylt. Vi støtter derfor forslaget i *alternativ 1* fjerde ledd. Forslaget vil gi de som er underlagt taushetsplikten en lovfestet adgang, men ikke plikt, til å melde fra til barneverntjenesten uten at det blir ansett som brudd på taushetsplikten. Den norske kirke legger her størst vekt på hensynet til å beskytte barnet det gjelder.

I alternativ 2 har departementet foreslått at taushetsplikten ikke skal være «til hinder for å dele opplysningene med andre så langt det er nødvendig for å unngå fare for liv eller helse». Formuleringen er etter mønster fra gjeldende forvaltningslov § 13 b første ledd nr. 7. Den norske kirke viser til at forslaget dels innebærer en lovfesting av den adgangen til å dele taushetsbelagte opplysninger som allerede følger av nødretten, jf. Prop. 166 L (2020–2021) side 60. Vi erfarer at nødrettsbetraktninger kan være vanskelig å forstå for prester og andre rettsanvendere. Det tilsier, etter vår vurdering, at loven – i tillegg til alternativ 1 fjerde ledd – også bør inkludere alternativ 2 fjerde ledd. Selv om det er en snever unntaksregel, vil det gi rettsanvenderne en veiledning gjennom ordlyden om at «Taushetsplikten er ikke til hinder for å dele opplysningene med andre så langt det er nødvendig for å unngå fare for liv eller helse.»

Uavhengig av hvilke unntak fra taushetsplikten som fastsettes i ny § 20 a i trossamfunnsloven, vil Den norske kirke jobbe for å veilede om at taushetsplikten må ses i sammenheng med avvergingsplikten etter straffeloven § 196.

6. Overgangsregel

Den norske kirke deler vurderingen av at de fleste av dem som i dag er omfattet av taushetsplikten etter straffeloven § 211, antakelig vil omfattes av den nye bestemmelsen om taushetsplikt i trossamfunnsloven. For prester i Den norske kirke legger vi det til grunn. Dermed vil straffeloven § 211 regulere taushetsbrudd begått

før endringen, mens den nye bestemmelsen i trossamfunnsloven vil regulere taushetsbrudd begått etter ikrafttredelsen.

For det tilfellet at noen prester eller forstandere vil falle utenfor den nye bestemmelsen, vurderer vi likevel at det kan være nyttig med en overgangsregel i tråd med forslaget. Det vil gi konfidentene vern for de tilfellene at noen prester eller forstandere vil falle utenfor den nye bestemmelsen. I tillegg vil det være lettere for prester og rettsanvendere som er omfattet av bestemmelsen å gjøre seg kjent med bestemmelser i trossamfunnsloven, enn å måtte orientere seg i generelle bestemmelser i straffeloven.

7. Iverksettingstidspunkt. Forutsetninger for en vellykket implementering

Den norske kirke støtter at det bør gå minst ett år fra Stortinget gjør sitt lovvedtak til lovendringene iverksettes. Det er i tråd med vårt innspill i vårt høringssvar av 29. oktober 2024 til høringen høsten 2024.

8. Vitneforbudsreglene

Den norske kirke støtter forslagene til endringer i straffeprosessloven § 119 første ledd og tvisteloven § 22-5 første ledd første punktum. Som pekt på i vårt høringssvar av 29. oktober 2024 til høringen høsten 2024, vurderer vi at det er avgjørende viktig at bevisforbudsreglene videreføres.

Saksorientering

Bakgrunn

1. Innledning

Barne- og familiedepartementet sendte 18. august 2025 forslag til endret regulering av taushetsplikt i tros- og livssynssamfunn mv. på høring (se vedlegg). Høringen følger opp [fjorårets høring om samme tema](#), hvor et klart flertall av høringsinstansene ønsket en videreføring av en taushetsplikt i trossamfunnsloven. Den norske kirke ved Kirkerådet var blant dem som i [sitt høringssvar](#) gikk inn for at det «fortsatt [bør] være lovbestemt taushetsplikt for betroelser gitt til prester og andre sjelesørgere i Den norske kirke og andre tros- og livssynssamfunn» (sak KR 84/24).

Barne- og familiedepartementet inviterte sentrale aktører fra sektoren til tre arbeidsseminarer våren 2025. Det gjaldt Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn, Norges Kristne Råd, Den norske kirke v/Kirkerådet, Muslimsk dialognettverk, Human-Etisk Forbund og Teologisk fakultet (UiO). Den norske kirke

v/Kirkerådet var representert ved seksjonsleder i juridisk seksjon Andreas Henriksen Aarflot.

I høringsnotatet fra 2025 viser Barne- og familiedepartementet til at en del av de utfordringene med utforming av en eventuell ny bestemmelse i trossamfunnsloven fortsatt gjør seg gjeldene etter høringen 2024, og at et hovedspørsmål er om det er forsvarlig å gi en taushetspliktsregel når det er så krevende å angi presist personkretsen som blir omfattet.

I høringsnotatet er det fremmet to alternative forslag til utforming av en lovbestemmelse om taushetsplikt i trossamfunnsloven.

Alternativ 1 § 20a Taushetsplikt for prester, religiøse ledere og personer i tilsvarende funksjoner Prester, religiøse ledere og personer i tilsvarende funksjoner i Den norske kirke, registrerte eller tidligere registrerte tros- og livssynssamfunn, som i sin stilling gir åndelig og eksistensiell omsorg, har taushetsplikt om det som er betrodd dem som ledd i denne omsorgen. Taushetsplikten gjelder tilsvarende for medhjelpere som i sin stilling har fått kunnskap om betroelser etter første ledd. Den som har taushetsplikt etter første ledd, skal informere medhjelperne om taushetsplikten. Taushetsplikten gjelder ikke i den utstrekning den som har krav på taushet samtykker til at opplysningene kan deles, eller dersom opplysningene etter første ledd er alminnelig kjent eller alminnelig tilgjengelige. Taushetsplikten er ikke til hinder for å melde til barnevernstjenesten dersom vilkårene i barnevernsloven § 13-2 første ledd er oppfylt.	Alternativ 2 § 20a Taushetsplikt for prester, religiøse ledere og personer i tilsvarende funksjoner Prester, religiøse ledere og personer i tilsvarende funksjoner i Den norske kirke, registrerte eller tidligere registrerte tros- og livssynssamfunn har taushetsplikt om opplysninger betrodd dem i deres stilling som ikke er alminnelig kjent eller alminnelig tilgjengelige. Taushetsplikten gjelder tilsvarende for medhjelpere som i sin stilling har fått kunnskap om betroelser etter første ledd. Den som har taushetsplikt etter første ledd, skal informere medhjelperne om taushetsplikten. Taushetsplikten gjelder ikke i den utstrekning den som har krav på taushet samtykker til at opplysningene kan deles. Taushetsplikten er ikke til hinder for å dele opplysningene med andre så langt det er nødvendig for å unngå fare for liv eller helse.
--	--

Begge alternativene vil ivareta Den norske kirkes ønske om en fortsatt lovbestemt taushetsplikt for prester i Den norske kirke og en utvidelse av en lovbestemt taushetsplikt til også å gjelde personer i tilsvarende funksjoner.

Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn, Norges Kristne Råd og Hovedorganisasjonen KA er blant de andre høringsinstansene.

2. Personer, situasjoner og opplysninger omfattet av taushetsplikt

I dag er «prester i Den norske kirke og prester og forstandere» omfattet av taushetsplikten etter straffeloven § 211. Siden trossamfunnsloven ikke lenger opererer med forstandere, er det uklart hvilke personer i andre trossamfunn som er omfattet av bestemmelsene, og dermed et klart behov for endring.

I høringen høsten 2024 pekte departementet på at en mulig løsning kunne være at taushetsplikten skulle gjelde for «prester i Den norske kirke og prest eller tilsvarende sjelesørger», eventuelt «prester og tilsvarende sjelesørgere». I sitt høringssvar viste Kirkerådet til at:

Siden taushetspliktsreglene kom inn i straffeloven, har det skjedd en utvikling hvor det er flere roller enn prestene i Den norske kirke som mottar betroelser om hemmeligheter gjennom sjelesorg. Også ansatte som diakoner, kateketer og menighetspedagoger mottar betroelser på grunn av sine stillinger og oppgaver – uten å være prestens «hjelpere» eller å handle på vegne av presten. Hemmeligheter disse blir betrodd i sitt sjelesørgeriske arbeid bør reguleres av samme taushetsplikt som en prest i Den norske kirke. Den norske kirke ønsker taushetsplikt for alle ansatte i Den norske kirke i sjelesorgsituasjoner.

Kirkerådet gikk inn for at «prester og andre sjelesørgere i Den norske kirke og andre tros- og livssynssamfunn» burde ha en lovbestemt taushetsplikt. Departementet viser i høringsnotatet fra 2025 til at ulike tros- og livssynssamfunn har spilt inn stillingsnavn fra deres samfunn som de mener bør inn i lovteksten. Det ville gitt en lang og omfattende liste, så departementet har vurdert at det er hensiktsmessig å bruke overordnede stillingsbetegnelser som kan favne flere tros- og livssynssamfunn.

Departementet foreslår at «prester, religiøse ledere og personer i tilsvarende funksjoner» skal være omfattet av taushetsplikten. Siden taushetsplikten er straffesanksjonert, følger det at det er nødvendig å ha en klar lovhjemmel om hvem som er omfattet av lovbestemmelsen. Departementet stiller derfor samtidig spørsmål ved om personkretsen er klart nok definert.

Alternativ 1	Alternativ 2
Prester, religiøse ledere og personer i tilsvarende funksjoner (...) som i sin stilling gir åndelig og eksistensiell omsorg, har taushetsplikt om det som er betrodd dem som ledd i denne omsorgen.	Prester, religiøse ledere og personer i tilsvarende funksjoner (...) har taushetsplikt om opplysninger betrodd dem i deres stilling som ikke er alminnelig kjent eller alminnelig tilgjengelige.

Departementet ber om høringsinstansenes syn på fordeler og ulemper ved begge forslagene til lovtekst.

Både alternativ 1 og 2 avgrenser taushetsplikten til betrodde opplysninger knyttet til stillingen. I alternativ 1 avgrenses taushetsplikten til å gjelde prester, religiøse ledere og personer i tilsvarende funksjoner «som i sin stilling gir åndelig og eksistensiell omsorg».

Når det foreslås at «prester, religiøse ledere og personer i tilsvarende funksjoner» skal være omfattet av taushetsplikten, gir det en opplisting som tar utgangspunkt i presterollen. Presterollen har vært utgangspunktet for den lovbestemte taushetsplikten, selv om den over tid har blitt utvidet til å gjelde også andre. Det er også et poeng at prester i Den norske kirke og andre trossamfunn utgjør en vesentlig del av personene som blir omfattet av taushetsplikten. En lovtekst kan ikke inneholde en rekke forskjellige stillingsnavn fra enkeltsamfunn, men må holde seg på overordnet nivå. I høringen ble blant annet livsveiledere og andre stillinger spilt inn som forslag. «Religiøse ledere» og «personer i tilsvarende funksjoner» holder seg slikt på tilstrekkelig overordnet nivå.

Fra Den norske kirkes side er det et poeng at ordlyden bør omfatte stillinger som for eksempel kateket, diakon og menighetspedagoger, men også andre som i sin stilling mottar betroelser eller gir åndelig eller eksistensiell omsorg.

De alternative lovformuleringene vil på litt ulikt vis også bidra til å klargjøre hvilken personkrets som er omfattet av taushetsplikten. I høringsnotatet er det skilt mellom personer omfattet av taushetsplikten (avsnitt 3, særlig 3.2 om departementets vurdering), situasjoner omfattet av taushetsplikten (avsnitt 5) og opplysninger omfattet av taushetsplikten (avsnitt 6). Her behandles de samlet, fordi personkretsen henger sammen med situasjonene og til dels om opplysningene.

Alternativ 1

En fordel med *alternativ 1* er at bestemmelsen klargjør at det er de nevnte personene «som i sin stilling gir åndelig og eksistensiell omsorg», som får taushetsplikt. Dermed vil regelen omfatte «religiøse ledere (...) som i sin stilling gir åndelig og eksistensiell omsorg», men ikke eventuelle religiøse ledere som ikke gir åndelig og eksistensiell omsorg i sin stilling. Det blir også klarere ut fra ordlyden i lovbestemmelsen at «personer i tilsvarende funksjoner» omfatter personer som i sin stilling gir åndelig eller eksistensiell omsorg. Dette gjør at lovbestemmelsen gir en klarere avgrensning av personkretsen i *alternativ 1* enn i *alternativ 2*.

En ulempe med *alternativ 1* er at det kan oppstå avgrensningsspørsmål knyttet til hvorvidt presten mv. sin kommunikasjon med konfidenten er betroelser de mottar som *et ledd* i den åndelige eller eksistensielle omsorgen. Er det opplysninger som mottas som et ledd i omsorgen, eller er det betroelser som er mottatt, uten at det er et ledd i åndelig eller eksistensiell omsorg. Denne ulempen bør tillegges mindre vekt, sammenlignet med klarheten alternativet bidrar med.

Alternativ 2

En fordel med *alternativ 2* er at ordlyden ligger nærmere ordlyden i dagens lovbestemmelse i straffeloven § 211, og viderefører langt gjeldende rett.

«Hemmeligheter», som står i dagens lovbestemmelse, er erstattet med «opplysninger (...) som ikke er alminnelig kjent eller alminnelig tilgjengelige». Samme formuleringer er brukt i bestemmelsen om advokaters taushetsplikt i advokatloven § 32. Rettslig er det fordeler med at lovbestemmelser om taushetsplikt i ulike lover benytter samme lovformuleringer, slik at de kan tolkes i samsvar med hverandre. Ved å videreføre gjeldende rett, vil dessuten de prestene som er omfattet av straffeloven § 211 i dag, kunne dra nytte av det de i sin tid lærte i sine utdanninger om prestenes taushetsplikt.

Ulempen blir at det blir litt mindre klart ut fra ordlyden hvem som er omfattet av bestemmelsen. Selv om forarbeidene vil kunne peke på at «religiøse ledere» ikke gjelder styreleder eller daglig leder av tros- eller livssynssamfunnet (se høringsnotatet side 7), vil f.eks. en styreleder i et trossamfunn etter ordlyden lettere kunne forstås som en religiøs leder. Videre vil det være litt vanskeligere å avgrense hvilke personer som utgjør «personer i tilsvarende funksjoner» i dette alternativet, sammenlignet med det andre.

Konklusjon

I lys av drøftingen ovenfor foreslås det at Den norske kirke primært går inn for alternativ 1. Samtidig vil alternativ 2 også ivareta hovedsynet om at det fortsatt bør være en lovbestemt taushetsplikt for prester i Den norske kirke, samtidig som denne utvides til personer i tilsvarende funksjoner i Den norske kirke.

Medhjelpere

Departementet foreslår altså også at taushetsplikten skal gjelde tilsvarende for medhjelpere som i sin stilling har fått kunnskap om betroelser. Den som har taushetsplikt etter første ledd, skal informere medhjelperne om taushetsplikten. Tolker, sekretærer mv. vil kunne få kunnskap om betroelser, og også disse bør være omfattet av lovbestemt taushetsplikt. Kirkerådet støtter derfor dette forslaget.

3. Tros- og livssynssamfunn omfattet av taushetsplikt

Etter gjeldende rett omfatter taushetsplikten kun Den norske kirke og registrerte trossamfunn, men ikke registrerte livssynssamfunn.

I høringen 2024 foreslo departementet at taushetsplikten burde være avgrenset til «fast organiserte» tros- og livssynssamfunn. I høringen 2025 mener departementet at bestemmelsen ikke bør gjelde for tros- og livssynssamfunn som aldri har vært registrert. Dette er begrunnet i at ikke-registrerte samfunn ikke bør pålegges en slik plikt av staten. Departementet foreslår at taushetsplikten skal gjelde for Den norske kirke, registrerte og tidligere registrerte tros- og livssynssamfunn.

Forslaget om at alle fast organiserte tros- og livssynssamfunn skulle være omfattet, utgjorde en svakhet ved forslaget i høringen 2024, som departementet også pekte på

den gang. Ved å avgrense forslaget til å gjelde registrerte og tidligere registrerte samfunn, vil lovforslaget ikke være like inngripende mot tros- og livssynssamfunn: De som registrerer seg etter trossamfunnsloven, vil da vite at konsekvensen blir at prester, religiøse ledere og personer i tilsvarende funksjoner vil være underlagt lovbestemt taushetsplikt.

Den norske kirke støtter derfor forslaget om hvilke tros- og livssynssamfunn som bør være omfattet av taushetsplikt.

4. Unntak fra taushetsplikt

Departementet foreslår videreført at taushetsplikten ikke gjelder i den utstrekning den som har krav på taushet, samtykker til at opplysningene kan deles. Departementet viser til at:

Hovedhensynet bak taushetspliktsregelen – konfidentens vern – tilsier at samtykke skal frita fra taushetsplikten. Det er konfidentens opplysninger det dreier seg om, og når personen mener taushet ikke er nødvendig, bør samtykke fra konfidenten være avgjørende for at betroelsen ikke lenger er underlagt taushetsplikt. Departementet mener derfor det er hensiktsmessig å videreføre gjeldende rett når det kommer til muligheten for å samtykke til opphevelse av taushetsplikt.

Kirkerådet deler denne vurderingen.

I alternativ 1 og alternativ 2 har departementet foreslått to, delvis ulike, forslag til unntak fra taushetsplikten.

Den første, er i tråd med et forslag bl.a. Den norske kirke tok opp i sitt høringssvar høsten 2024:

Taushetsplikten er ikke til hinder for å melde til barnevernstjenesten dersom vilkårene i barnevernsloven § 13-2 første ledd er oppfylt.

Barnevernsloven § 13-2 første ledd gir en plikt om å melde fra til barnevernstjenesten som gjelder for bl.a. offentlige myndigheter:

Enhver som utfører tjeneste eller arbeid for et forvaltningsorgan, skal uten hinder av taushetsplikt melde fra til barnevernstjenesten uten ugrunnet opphold i følgende tilfeller:

- a. når det er grunn til å tro at et barn blir eller vil bli mishandlet, utsatt for alvorlige mangler ved den daglige omsorgen eller utsatt for annen alvorlig omsorgssvikt
- b. når det er grunn til å tro at et barn har en livstruende eller annen alvorlig sykdom eller skade og ikke kommer til undersøkelse eller behandling

- c. når det er grunn til å tro at et barn med nedsatt funksjonsevne eller et spesielt hjelpetrengende barn ikke får dekket sitt særlige behov for behandling eller opplæring
- d. når et barn har vist alvorlige atferdsvansker ved å begå alvorlige eller gjentatte lovbrudd, ved problematisk bruk av rusmidler, eller ved å ha vist annen form for utpreget normløs atferd
- e. når det er grunn til å tro at et barn blir eller vil bli utnyttet til menneskehandel.

En slik løsning vil gi personer med taushetsplikt etter trossamfunnsloven en lovfestet adgang til å melde fra til barnevernstjenesten i slike tilfeller uten hinder av taushetsplikten.

En kan ikke se at det er grunnlag for å mene noe annet enn i 2024, og det foreslås derfor å gi støtte til dette forslaget.

I alternativ 2 har departementet foreslått å ta inn en bestemmelse om at:

Taushetsplikten er ikke til hinder for å dele opplysningene med andre så langt det er nødvendig for å unngå fare for liv eller helse.

Formuleringen er etter mønster fra gjeldende forvaltningslov § 13 b første ledd nr. 7. Forvaltningsloven § 13 b første ledd nr. 7 innebar dels en lovfesting av den adgangen til å dele taushetsbelagte opplysninger som allerede følger av nødretten, jf. Prop. 166 L (2020–2021) side 60. Det samme må kunne sies å gjelde for forslaget til ny bestemmelse i trossamfunnsloven. Nødrettsbetraktninger kan være vanskelig å forstå for prester og andre rettsanvendere. Etter straffeloven § 17 er en handling som ellers ville være straffbar, lovlig når den blir foretatt for å redde liv, helse, eiendom eller en annen interesse fra en fare for skade som ikke kan avverges på annen rimelig måte, og denne skaderisikoen er langt større enn skaderisikoen ved handlingen.

Ved å ta inn en lovbestemmelse om at taushetsplikten ikke er til hinder for å dele opplysningene med andre så langt det er nødvendig for å unngå fare for liv og helse, vil det gi både konfidenter og prester mv. veiledning gjennom ordlyden om at taushetsplikten kan settes til side når det er nødvendig i nødsituasjoner.

Departementet viser til at terskelen for å melde fra «ved fare for liv og helse» er høyere enn i barnevernsloven § 13-2 første ledd, men det vil fange opp svært alvorlige bekymringer. Departementet uttaler:

Forslaget pålegger ingen opplysningsplikt, men gir en lovfestet adgang til å dele opplysninger så langt det er nødvendig for å unngå fare for liv eller helse. Bestemmelsen kan eksempelvis komme til anvendelse når avvergingsplikten ikke er utløst fordi det ikke er tale om en fremtidig handling, men noe som har skjedd. Hensynene som begrunner taushetsplikten, må avveies mot hensynet til å unngå fare for liv og helse.

Det vurderes at det kan være nyttig å inkludere denne bestemmelsen i lovteksten – i tillegg til bestemmelsen om rett til å melde etter barnevernsloven § 13-2 første ledd, dvs. ikke som et eget alternativ.

5. Overgangsregel

De fleste av dem som i dag er omfattet av taushetsplikten etter straffeloven § 211, vil antakelig omfattes av den nye bestemmelsen om taushetsplikt i trossamfunnsloven. For prester i Den norske kirke kan det legges til grunn. Dermed vil straffeloven § 211 regulere taushetsbrudd begått før endringen, mens den nye bestemmelsen i trossamfunnsloven vil regulere taushetsbrudd begått etter ikrafttredelsen.

Professor Morten Holmboe og doktorgradsstipendiat Ingrid Løining Ørum ved Politihøyskolen anbefaler at det foreslås en egen overgangsregel. Departementet har bedt om høringsinstansenes syn på om det er behov for en slik overgangsregel. En slik regel vil kunne se slik ut:

For opplysninger som er betrodd prester i Den norske kirke eller prester eller forstandere i registrerte trossamfunn før § 20a trådte i kraft, gjelder straffeloven § 211 fortsatt, med mindre det vil følge av straffeloven § 3 at § 20a vil gjelde.

For det tilfelle at noen prester eller forstandere vil falle utenfor den nye bestemmelsen, vurderes det likevel som at det kan være nyttig med en overgangsregel i tråd med forslaget.

Det vil gi konfidentene vern for de tilfellene at noen prester eller forstandere vil falle utenfor den nye bestemmelsen. I tillegg vil det være lettere for prester og rettsanvendere som er omfattet av bestemmelsen, å gjøre seg kjent med bestemmelser i trossamfunnsloven, enn å måtte orientere seg i generelle bestemmelser i straffeloven.

6. Iverksettingstidspunkt. Forutsetninger for en vellykket implementering

Den norske kirke har i høringsvaret fra 2024 pekt på at det i Den norske kirke vil være naturlig å vurdere regulering av taushetsplikt i kirkeordningen, også der en lovbestemt taushetsplikt videreføres. Siden Kirkemøtet møtes en gang hvert år, vil prosessen med å gjennomføre endringer med utredning, hørings- og involveringsprosesser mv. fort kreve minst et år. For å gjennomføre forsvarlige prosesser for dette i Den norske kirke, bør ikrafttredelse derfor skje tidligst ett år etter lovvedtaket.

Departementet antar at det bør gå minst ett år fra Stortinget gjør sitt vedtak til lovendringene tar til å gjelde. Departementet ber om høringsinstansenes

synspunkter på iverksettelsestidspunktet og eventuelle forutsetninger for en vellykket implementering.

Det foreslås å støtte forslaget.

Under dette avsnittet er det også rom for å gi innspill til departementet om forutsetninger for en vellykket implementering. I høringsnotatet viser departementet til at tros- og livssynssamfunnene bør få tid til å utarbeide veiledningsmateriell, drive intern opplæring, utarbeide rutiner og skjemaer. Dette vil være temaer som Den norske kirke internt vil jobbe videre med når lovendringen vedtas. Det er likevel ikke noe knyttet til dette som en ser behov for å melde til departementet i denne høringen.

7. Vitneforbudsreglene

Straffeprosessloven § 119 og tvisteloven § 22-5 avskjærer dommere fra å kreve vitneforklaring i retten av prester mv. som er omfattet av straffeloven § 211. I høringsnotatet foreslås dette videreført, men med en litt annen ordlyd som følge av forslaget til ny paragraf i trossamfunnsloven § 20 a:

Straffeprosessloven § 119 første ledd skal lyde:

Uten samtykke av den som har krav på hemmelighold, må retten ikke ta imot forklaring av *personer med taushetsplikt etter trossamfunnsloven § 20a*, advokater, forsvarere i straffesaker, patentrådgivere oppført på listen nevnt i artikkel 134 nr. 1 i konvensjonen om meddelelse av europeiske patenter 5. oktober 1973, meklere i ekteskapssaker, leger, psykologer, apotekere, jordmødre eller sykepleiere om noe som er betrodd dem i deres stilling.

Twisteloven § 22-5 første ledd første punktum skal lyde:

Retten kan ikke ta imot bevis fra *personer med taushetsplikt etter trossamfunnsloven § 20a*, advokater, forsvarere i straffesaker, patentrådgivere oppført på listen nevnt i artikkel 134 nr. 1 i konvensjonen om meddelelse av europeiske patenter 5. oktober 1973, meklere i ekteskapssaker, leger, psykologer, apotekere, jordmødre eller sykepleiere om noe som er betrodd dem i deres stilling.

Det foreslås å gi støtte til disse forslagene.

8. Økonomiske/administrative konsekvenser

Forslaget om å videreføre taushetspliktsregler i trossamfunnsloven vil kreve at Kirkemøtet vurderer behovet for å fornye interne regler om øvrig taushetsplikt i kirkeordningen.

Den norske kirke vil ha behov for å gjennomføre opplæringstiltak om de nye taushetspliktsreglene innenfor gjeldende budsjetter.